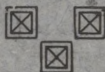

Strona niebieska.

MANEWRY POMORSKIE 1925 roku.

ROZKAZY OPERACYJNE
NA DZIEŃ 19. SIERPNIA.

CM 314697

"pisano do Ksiegi A...

156
DI nr ~~111111~~ /2011 CM

Dowództwo 15. dywizji piechoty.

M. p., 18. VIII b. r. godz. 20-ta.

Ogólny rozkaz operacyjny.

Przeciwnatarcie 19. VIII.

Mapa: 1 : 100.000.

I. Położenie.

a) własne:

Oddział wydzielony 15. d. p., spychany w ciągu dnia 18. VIII odszedł na linię m. Chełmonie — Lipnica — Bielskie Budy — wzg. 86 — Marjanki — Srebrniki — wzg. 112, gdzie broni się.

D-ca grupy op. Toruń oddał do mojej dyspozycji 15. bryg. kaw. i 62. p. p.

Prócz tego przybył 1/7. p. a. c.

b) nieprzyjacielskie:

Npl naciera na całym froncie oddziału wydzielonego z głównym wysiłkiem na swoim prawem skrzydle.

II. Zadanie

15. d. p.

15. d. p. (bez jednego p. p.) plus 15. bryg. kaw. (bez 1. p. kaw.) ma powstrzymać npl na pozycji, zajętej dnia 18. VIII i przeprowadzić przeciwnatarcie z rejonu lasu Drwęckiego po osi Kałdunek—Chełmoniec.

III. Myśl prze- wodnia.

Trzymając mocno pozycję, zajęta przez 61. p. p. i baon c. k. m. nr. 3., przeprowadzić dnia 19. VIII przeciwnatarcie pozostającymi do dyspozycji siłami 15. d. p. po osi Kałdunek—Chełmoniec.

Dwa skoki:

I-szy skok Gajewo—Chełmonie,

II-gi skok Ostrowite-zach. — Borek.

Ostronić i wesprzeć to przeciwnatarcie oskrzydłującym działaniem 15. br. kaw. na Skępsk i Ostrowite wschodnie.

W działaniach tych wyzyskać moment zaskoczenia. Wykorzystanie powodzenia na stanowiska artyl. nplskiej w rejonie Pluskowęsy—Kowalewo.

IV. Wykonanie.

1. Grupa obronna.

Dowódca — d-ca p. d. (płk. Grabowski).

Skład: 61. p. p., baon c. k. m. nr. 3. i szwadron 1/15. p. s. k., 1/15. sap. bez jednego plutonu.

Poparcie bezpośrednie: 1/15. p. a. p.

Zadanie: Utrzymać za wszelką cenę zajętą pozycję — Chełmonie — Srebrniki — skupiając odwody za płdn. skrzydłem od cinka.

2. Przeciwnatarcie:

A. Główne. D-ca — d-ca 62. p. p.

Skład: 62. p. p. i 1 pluton saper.

Poparcie bezpośrednie — 11/17. p. a. p.

Zadanie: Natrzeć z zaskoczeniem w kierunku ogólnym Chełmoniec—Borek z głównym wysiłkiem po osi Franksztyn—wzg. 101—wzg. 109 (wsch. i płn.-wsch. od Chełmoniec).

I-szy skok: Gajewo—Chełmoniec,

II-gi skok: Borek—Gapa—Bielsk.

Wykorzystać powodzenie na stanowisko artylerji nplskiej w rejonie Frydrychowo—Kowalewo.

Podstawa wyjściowa — północna krawędź lasu Kałdunek.

B. Działanie osłaniające.

Dowódca — d-ca 15. br. kaw.

Skład: 15. br. kaw. (bez jednego pułku kaw.) i 1/11. d. a. k.

Zadanie: Zająć stanowisko wyjściowe w lesie Skępsk i jednocześnie z przeciwnatarciem głównym uderzyć po osi Skępsk—

Ostrowite wsch., zagrażając tyłom npla w ogólnym kierunku Ostrowite wsch.— Pluskowęsy. Osłonić działanie główne 62. p. p. oddziałem spieszonym, działającym przez L. Skępsk na Gajewo.

G r a n i c a między 62. p. p. a 15. br. kaw.: Fw. (2 klm. wsch. od Kałdunek)—wzg. 89 (dla 62. p. p.)—D. Gajewo (dla 15. br. kaw.)—Napole (dla 62. p. p.)—D. Frydrychowo (dla 62. p. p.).

C. Z a r z ą d z e n i a o g ó l n e.
Przeciwnatarcie poprzedzić 10-minutowem przygotowaniem artyl.

Początek przeciwnatarcia— godz. 7-ma 19. VIII.

V. Użycie róż-
nych broni.

1. A r t y l e r j a.

Dyon 1/15. p. a. p. z rej. Rychnowo— z grupą obronną.

Dyon 11/17. p. a. p. z rej. Kałdunek-leśn.—z 62. p. p. (przeciwnatarcie główne).

Dyon 1/7. p. a. c. z rej. Wielkałaka — działanie ogólne.

D-ca A. D. zapewni działanie całej artylerji tak na odcinku obronnym, jak i na korzyść przeciwnatarcia.

W przygotowaniu przeciwnatarcia wziąć szczególnie pod ogień oddziały i obserwatorja nplskie, znajdujące się w rej. Chełmonie—Gapa—Chełmoniec—Gajewo.

2. K a w a l e r j a.

15. br. kaw. — działanie samodzielne (przeciwnatarcie osłaniające).

Szwadron 1/15. p. strz. konnych — z grupą obronną.

3. S a p e r z y.

Kompanja saperów 1/15. (bez jednego plutonu) z grupą obronną.

1 pluton saperów — z 62. p. p.

4. Lotnictwo.

Eskadra lotnicza 19. VIII od świtu zapewni:

a) rozpoznanie przedpoła pasa działań; specjalną uwagę zwrócić na ruch odwodów nplskich w rejonie Pluskowęsy—Kowalewo—Chełmoniec, tudzież na ugrupowanie npla na bezpośrednim przedpołu przeciwnatarcia,

b) korygowanie ognia artylerji,

c) łączność piechoty przeciwnatarcia i grupy obronnej oraz 15. br. kaw. z d-twem.

VI. Łączność.

a) t a k t y c z n a :

Z 25. d. p. zapewnia nadal d-ca grupy obronnej (d-ca p. d.).

Między grupą obronną a przeciwnatarciem głównem — d-ca 62. p. p.

Między 62. p. p. a 15. br. kaw. staraniem 15. bryg. kaw.

Łączność taktyczną z 1-szą armją zabezpiecza również d-ca 15. br. kaw.

b) O ś ł ą c z n o ś c i d y w i z j i :

Wielkałaka—Gronowo—Toruń.

c) Wys. składnice meldunkowe — Wielkałaka—Kałdunek, potem Kowalewo.

d) O r g a n a i n f o r m a c y j n e .

Samolot piechoty będzie przelatował w czasie natarcia z zadaniem żądania wytyczenia linii po zajęciu celów każdego skoku.

e) Ł ą c z n i k o w i d - t w a .

Kpt. Kołasiński do 61. p. p. dla d-cy p. d. o godz. 3-ej.

Kpt. Sawicki do d-cy 15. bryg. kaw. o godz. 3-ej.

f) W i a d o m o ś c i , jakie mają być dostarczone przez jednostki podwładne :

a) Wytyczanie :

1. Po zajęciu celów każdego skoku.

2. W wypadku zatrzymania posuwania się.
3. Na żądanie lotnika.

b) Sprawozdania:

1-sze sprawozdanie ma być nadesłane zaraz po wyruszeniu przeciwnatarcia, następne zaś — kolejno po zajęciu celów każdego skoku i w razie zatrzymania posuwania.

VII. M. p. d-tw. Kwat. gł. dyw. — Gronowo.

Wys. post. d-cy dyw. — Gajówka
1 klm na połudn. od m. Kałdunek.

D-ca a. d. — Gajówka 1 klm. na połudn. od m. Kałdunek.

D-ca p. d. (odcinka obronnego) —
Wielkałąka.

D-ca 62. p. p. (przeciwnatarcia gł.) —
płnc. cypel lasu Kałdunek ($\frac{3}{4}$ klm płn.-
wschód od m. Kałdunek).

D-ca 15. bryg. kaw. — wzg. 80
(1 klm płdn.-wschód od L. Skępsk).

D-ca 15. dyw. piech. wlkp.

(—) Thommee,
generał-brygady.

O t r z y m u j ą :

D-ca p. d. a. d. 62. p. p. — do wykonania

„ 15. bryg. kaw.

Sztab d. p. 3 (egz.)

D-ca grupy oper. „Toruń“ (sprawozdanie)

„ I armji i 25. d. p. (do wiadomości)

(dla sąsiada od południa).

UWAGA. Godzinę 7.00, t. j. godzinę rozpoczęcia przeciwnatarcia, oznaczono jako godz. 7.00 ze względu na manewrowych.

Dowództwo 15. d. p.

M. p., dnia 18. VIII godz. 18.

Ogólny rozkaz operacyjny na dzień 19. VIII

Część II.

- I. Miejsce postoju II-go rzutu Grupa obronna—w lesie 1 klm północ - wschód od Gronówka D. (na południe od linii kol. Toruń—Kowalewo).
T. B. 2. 62. p. p. i 11/17. p. a. p. — w lesie $\frac{3}{4}$ klm południe—wschód od Szewy. Dyon 1/7. p. a. c. — w lesie 1 klm na zachód od Pruskałaka.
15. br. kaw.—Elgiszewo.
- II. Zaopatrzenie w żywność. 1. Stacje zaopatrywania: dla 15. d.p. — Turzno godz. 6-ta; dla br. kaw. — Lubicz, godz. podana będzie w ślad. Służbę na stacji Lubicz pełni P. 1. B.
2. Sekcje pobiorcze T. Z. 2: 15. d.p. pobiorą żywność na stacji zaopatrywania, poczem przejdą do rejonu D. Koniczynka — Papowo Toruńskie. Ruch T. Z. 2. 15. br. kaw. określi specjalnym rozkazem.
3. Sekcje rozdzielcze T. Z. 1. przejdą nocą do:
— grupy obronnej — Turzno — Brzeżno;
— 62. p. p. i 11/17. p. a. p. Rogówko;
— 15. br. kaw. — Młyniec.
4. P. 1. D. Turzno,
P. 1. D. — Lubicz zachodni.
- III. Zaopatrzenie w mięso. 1. Obora bydła i rzeźnia 15. d. p.—Rogowo, 15. br. kaw.—Lubicz południowy.
2. Wozy mięsne oddziałów pobiorą świeże mięso 19. o godz. 5-tej w Rogowie. Dywizyjny tabor mięsny dowiezie świeże mięso dla 62. p. p. i 11/17. p. a. p. do m: Pachus (wschód Młyniec) na godz. 6,30, dokąd wysłać wozy mięsne tych jednost. Dowóz mięsa dla jednostek 15. br. kaw. ureguje d-ca tej brygady.
- IV. Służba uzbr. 1. Stacja amunicyjna
2. Maksymalne zużycie amunicji } bez zmiany.

3. Kolumny taborowe dyw. nr. nr. 19.—22 pobiorą na stacji Turzno dwa dni ognia artylerji i piechoty dla dyw. o g. 23. 18. VIII i przejdą:

Kolumny nr. 19. i 20. do m. Łęga nad Drwęcą (2 klm zach. Elgiszewo); kolumny nr. 21. i 22. do lasu 1 klm północ-wschód od m. Gronowo (na południe od szosy Toruń—Kowalewo.

Kolumny taborowe 15. br. kaw., załadowane amunicją — Elgiszewo wschód.

4. P. U. D. — Turzno.

P. U. B. — Dobrzejewice.

V. Sł. inż. i sap.

Bez zmiany.

VI. Służba
zdrowia.

Główny punkt opatrunkowy — Brzezinko.

Wys. punkty opatrunkowe: Łęga (dla jednostek przeciwnatarcia), Wielkałaka (dla grupy obronnej).

Szpital polowy nr. 92. — Grębocin.

„ „ „ 202. — (15. br. kaw.) Lubicz zachód.

VII. Służba
weterynaryjna.

VIII. Służba łącz.

bez zmiany.

IX. Poczta.

X. Transporty.

Kolumny taborowe nr. 15 — 18 — bez zmiany.

XI. Jeńcy.

Dywizyjny punkt zborny jeńców — Gronowo.

Obóz jeńców grupy oper. — bez zmiany.

O t r z y m u j ą :

d-cy p. d., a. d. 61., 62. p. p.

15. p. a. p., 15. br. kaw.

Sztab dyw. (8 egzempl.).

D-ca 15. dyw. piech. Wlkp.

(—) THOMMEE

generał-brygady.

Dowództwo 15. dywizji piechoty.
Szeł łączności.
L. dz. 16/tjn.

M. p., dnia 18. VIII godz. 20-ta.

Rozkaz łączności technicznej nr. 2.

(Dodatek do ogólnego rozkazu operacyjnego 15. d. p.
przeciwnatarcie w dniu 19. VIII)

Wchodzi w życie dnia 19. VIII godz. 4-ta.

Mapa 1:100.000.

<u>I. Posterunki</u>	Dowództwo gr. op. — Toruń.
<u>Dowództw.</u>	15. d. p. — Gronowo.
	W. skład. meld. — Gajówka 1 klm na płdn. miejsc. Kał- dunek.
	W. post. d. p. — Gajówka 1 klm na płdn. miejsc. Kał- dunek.
	15. b. kaw. — Gajówka 1 klm na płdn. miejsc. Kał- dunek.
	W. O. łączn. dla gr. obronnej — Wielkałąka.
	P. d. —
	15. p. a. p. — Rychnowo.
	Art. dyw. — Gajówka 1 klm na płdn. miejsc. Kał- dunek.
	61. p. p. — Wielkałąka.
	62. p. p. — Kałdunek.
	Lotnisko — Toruń

II. Oś łączności Toruń—Kowalewo dla grupy obronnej.
dywizji. Oś pomocnicza.

Wielkałąka — Kałdunek, po natarciu
oś dla grupy nacierającej Kałdunek—Cheł-
monie—Kowalewo, poczem dla obu grup
przedłużenie osi Kowalewo—Lipnica.

III Wysunięte
Składnice
Meldunkowe

Dla grupy obronnej Wielkałąka (wys. o. łączn.).

Dla grupy nacierającej Kałdunek.
Po osiągnięciu Kowalewa zostaje zorganizowana jedna składnica meldunkowa Kowalewo.

S k ł a d i u p o s a ż e n i e.

Wysunięty ośrodek łączności—Wielkałąka.

Dowódca kpt. ....
ze sztabu 15. d. p.

Pomocnik techniczny por. Garczyński
Władysław z komp. tel. nr. 15.

Wyposażenie: 2 jeźdźców
2 cyklistów
1 motocykl
2 obserwatorów
2 pisarzy.

Sprzęt: Łącznica 20 klapkowa
2 ap. optyczne.

Personel: 1 sekcja telegraficzna.
Składnica meldunkowa Kałdunek.

D-ca kpt. .... ze
sztabu 15. d. p.

Pomocnik techn. por. rez. Namysłowski
z komp. tel. nr. 15.

Wyposażenie: 4 jeźdźców
4 cyklistów
2 obserwatorów
2 pisarzy.

Sprzęt: Łącznica 20 połączeń.
2 aparaty optyczne

Personel: 1 sekcja telegraficzna.

IV. Łączność
drutowa.

Patrz załącznik nr. 1.

Po osiągnięciu Kowalewa obydwie składnice schodzą się w jedną w Kowalewie.

Wszystkie instalacje mają być ukończone przed godz. 4-tą.

Osie łączności zawierają po 4-ry przewody, z których 2 przewody na osi Wielkałąka — Kałdunek, rezerwowane są dla wyłącznego użytku artylerji. W razie posuwania się jednostki podwładne dołączają się do najbliższych central.

Instalacje i urządzenia wykonane na osi dywizji przez jednostki podwładne będą przejmowane i rozbudowane przez oddziały wojsk łączn. dywizji.

V. Łączność
bez drutu.

Sygnaly wywoławcze — długość fal —
płachty.

Stacje	O falach niegasnących		O falach gasnących		Płachty	Uwagi
	Sygn. wywoł.	Dł. fal	Sygn. wywoł.	Dł. fal		
15. d. p.	ra 2	560	—	—		
W. skł. m. Kałdunek	—	—	—	—		
W. o. łączn.	—	—	—	—		
P. D.	—	—	—	—		
Gr. nacierająca	—	—	—	—		
61. p. p.	—	—	—	—		
64. p. p.	—	—	—	—		
A. D.	—	—	rk 4	270		st.odb.
15. p. a. p.	—	—	—	—		
7. d. a. c.	—	—	rs 7	270		st.odb.
l/15. p. a. p.	—	—	rd 1	270		st.odb.
ll/17. p. a. p.	—	—	—	—		
Płatowiec piech.	—	—	kg 3	270		
„ art.	—	—	ls 6	12 zębów 120 m.		Wstęga biało-czerw.

VI. Łączność
optyczna.

Załącznik nr. 2.

Przy wys. skł. meld. oraz w. o. łączn. znajdować się będą centrale optyczne (po 2 aparaty) oddziały starać się będą nawiązać łączność z centralą w miarę warunków topograficznych. Centrale posuwać się będą razem z wys. skł. meldunk.

VII. Łączność
zapomocą
łączników.

a) psy meldunkowe.

Oddane do dyspozycji 61. p. p. (4 sztuki dwukierunkowe).

b) Jeźdźcy.

4 jeźdźców przy dowódcy d. p.

2 jeźdźców przy wys. skład. meld.

2 jeźdźców przy dowódcy o łączn.

Ponadto dowódca 15. b. kaw. wydzieli 1 pluton jeźdźców, którzy w czasie natarcia utworzą łańcuchy jeźdźców meldunkowych pomiędzy brygadą kawalerji a posuwającymi się pułkami dla przekazywania meldunków.

c) Cykliści:

po 2-ch do: wys. skład. meldunk.

wys. o łączn.

bryg. kaw.

wys. post. d-cy dyw.

d) Motocykl:

Utrzymuje łączność pomiędzy wys. skład. meldunk. Kałdunek i Wielkałąka.

VIII. Kod sygnał.
umówionych.

a) Zapomocą ogni sztucznych.

1. Sygnały piechoty.

Własna artylerja ostrzeliwuje nas — rakieta czerwona.

Przedłużyć ogień, chcemy iść na przód — rakieta zielona.

Żądamy ognia zaporowego — rakieta biała.

Cel osiągnięty — rakieta żółta.

2. Sygnały lotnika.

Regulaminowe, ponadto cel osiągnięty — rakieta żółta.

b) Zapomocą płacht sygnałowych.

Według sygnałów przesłanych do oddziału wraz z kodem trzechliterowym.

IX. Szyfrowanie.

a) Szyfr operacyjny gama 1
Szyfr służbowy delta 5.

b) Klucz do szyfrowania współrzędnych

B i a ł y k o g u t
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

c) Szyfrowanie miejscowości.

Jak w rozkazie na dzień 18. VIII, ponadto: Gajówka 47, Kałdunek 50, L. Skępsk 51, Franksztyn 54, Gapa 48.

Liczby od 61 do 70 dla 15. b. kaw.

Liczby od 71 do 80 dla 62. p. p.

Liczby od 81 do 90 dla 61. p. p.

Liczby od 91 do 99 dla 15 p. a. p.

X. Zarządzenia
specjalne
użycia środków
łączn.

Centrala dywizji poda czas do wiadomości wszystkich oddziałów o godz. 4.30.

XI. Zaopatrzenie
w materiał.

W kompanji telegr. dyw. nr. 15. w miejscu postoju dowództwa 15. d. p.

XII. Charakterystyka techniczna.   Sygnały wywoławcze i cechy techniczne w punkcie IV.

Jednostki	Kryptonimy	Sygnały wywoławcze dla telegr. i optyki
D-two grupy op. [Toruń	Kraków	Kr.
D-two 15. d. p.	Roman	Ro.
Wys. skład. meld.	Poznań	Po.
Wys. post. 15. d. p.	Grudziądz	Gr.
Wys. o. łączn.	Bydgoszcz	Bd.
15. b. kaw.	Sanok	Sa.
P. D.	Lwów	Lw.
Art. dyw.	Konrad	Ko.
64. p. p.	Jan	Ja.
61. p. p.	Leon	Le.
Lotnisko	Warszawa	Wr.
15. p. a. p.	Gdańsk	Gd.
1/15. p. a. p.	Tczew	Tw.
11/17. p. a. p.	Henryk	Hr.
7. d. a. c.	Józef	Je.

Zatwierdzam:
Szeft sztabu 15. d. p.
(—) Krogulski,
mjr. szt. gen.

Szeft łączności 15. d. p.
(—) Doskoczyński, mjr.

Dowództwo piechoty 15. d. p. Wlkp.
i oddziału wydzielonego
L. dz. ....

M. p., 18. VIII 25. godz. 19.30

Rozkaz na dzień 19. VIII.

(Walka obronna w strefie Srebrniki, Szychowo, Lipnica).
Mapa 1 : 100 000.

1. Położenie

a) własne:

Po całodziennych walkach z przeważającymi siłami npla oddział wydzielony

15. d. p. Wlkp. stawia opór w II strefie oporu pośredniego (patrz rozkaz na dzień 18. VIII § IV pkt a) — tabela), zajmując ją oddziałami przeznaczonymi do obsady głównych stref oporu,

b) nplskie:

W ciągu dnia ujawnił się główny nacisk npla na jego prawem skrzydle.

II. Zadanie oddziału wydzielonego.

15. d. p. Wlk. przeprowadzi w dniu 19. VIII o godz. 7-mej przeciwnatarcie z rejonu lasu Drwęckiego, wobec czego oddział wydzielony ma za zadanie utrzymać obsadzoną obecnie linię obronną.

III. Myśl przew. d-cy piech. dyw.

Przy pełnym wykorzystaniu posiadanej siły ogniowej oraz sprzyjających właściwości terenu, osiąść mocno na dominujących wzgórzach Srebrniki --- Szychowo i Lipnica oraz przez odpowiednie użycie odwodów zapewnić długotrwałość obrony, przechodząc, o ile zajdzie tego potrzeba, do zdecydowanych przeciwnatańc

VI. Wykonanie.

a) Piechota:

1. Dowódca: ppłk. Waśkiewicz.

2. Skład: I i II/61. p. p. plus dwie komp. c. k. m. i dwa plutony strzeleckie b. c. k. m. nr. 3.

3. Bezpośrednie wsparcie: — przez I/15. p. a. p.

4. Zadanie: Utrzymać obsadzoną obecnie strefę obronną. W tym celu ppłk. Waśkiewicz zajmie dwa ośrodki i dwa punkty oporu, a mianowicie:

Ośrodek oporu „Lipnica“: Rej. wzg. 92—Chełmonie—Lipnica—wzg. 98 (między m. Bielsk a Bielskie Budy).

Wys. na płd. pkt. oporu „Franksztyn“: Franksztyn---Kałdunek — wzg. 63.

Ośrodek oporu „Marjanki“:
Wys. na płn. pkt. oporu
„Srebrniki“: Srebrniki — wzg. 112 —
wzg. 108.

Odwód swój mieć w rejonie Józefat,
koty 92 i 99, być gotowym do wykonania
przeciwatarcia w kierunkach na Bielsk—
Lipnica, Chełmonie.

Strefa działania i linja rozgraniczenia
bez zmiany.

b) Artylerja:

1. Dowódca: — mjr Z.
2. Skład: — 1/15. p. a. p.
3. Zadanie: — Zapewnić bezpośrednie wsparcie piechoty zgodnie z załączonym planem ognia.

c) Kawalerja:

1. Dowódca: — rtm. Zieliński.
2. Skład: — 1/15. p. s. k. plus pluton c. k. m.
3. Zadanie: — Zapewnić osłonę lewego (północnego) skrzydła przez działanie w rejonie Orzechówko, Wększyn, Mlewiec.

d) Baon c. k. m. nr. 3. — podział dotychczasowy pozostaje bez zmiany. — D-ca baonu przy mnie.

e) Odwód d-cy piech. dyw.:

1. Dowódca: ppłk. Komierowski.
2. Skład: III/61. p. p. plus komp. c. k. m. i pluton strzelecki z b. c. k. m. nr. 3.

3. Zadanie: Stworzyć ośrodek oporu: koty 96 i 96 (na północ od Wielkąłaka) oraz koty 88 i 99 (na zachód od Rychnowo). Być stale gotowym do niezwłocznego podjęcia przeciwatarcia częściami lub całym baonem w kierunkach:

a) na Srebrniki,

- b) wzdłuż toru kolejowego na Marjanki i stację Nw. Kowalewo, oraz
- c) na Szychowo—Kowalewo.
W ośrodku oporu umocnić się.
- d) 1/15. sap. (bez 1 plutonu) umacnia ośrodki oporu „Lipnica“ i „Marjanki“, wybudowując szczególnie gniazda dla c.k.m.

V. Łączność.

- a) Taktyczna:
  1. Z oddziałem wydzielonym 25.d.p. zapewni d-ca 1/15. p. s. k. w Węgrzyn.
  2. Z 62. p. p. zapewni d-ca 61.p.p.

b) Techniczna:

Oficer łączności 61. p. p. użyje wszystkie będące w jego dyspozycji środki łączności celem zapewnienia stałego i skutecznego jej działania w strefie obronnej, zgodnie z ułożonym planem łączności.

Oś łączności bez zmiany.

VI. M. p. d-tw.

- M. p. dowódcy 15. d. p.—pkt obserw. Gajówka (1 klm na płdń. od m. Kałdunek).
- M. p. „ p. d. — Wielkałąka.
  - M. p. „ 15. br. kaw.—Gajówko.
  - M. p. „ 1/15 p. a. p.—Wielkałąka.
  - M. p. „ 61. p. p. — Wielkałąka.
  - M. p. „ III/61. p. p. — Borówno.
  - M. p. „ B.C.K.M.nr.3.—Wielkałąka.
  - M. p. „ 1/15. p. s. k.—Orzechowo.

O t r z y m u j ą :

D-ca 15. d. p.	1 egz.
„ 15. bryg. kaw.	1 „
„ oddz.wydz.25.d.p.	1 „
„ art. dyw.	1 „
„ 15. p. a. p.	1 „
„ 61. p. p. Wlkp.	1 „
„ III/61. p. p.	1 „
„ b. c. k. m. nr. 3	1 „
„ 1/15. p. s. k.	1 „
Rezerwa	2 „

D-ca piech. 15. d. p. Wlkp.
w z.

(—) Grabowski,
pułkownik.

Razem 11 egz.

Dowództwo 61. pułku piechoty
(7. pułk strzelców wlkp.)

L. ....

M. p., dnia 18. VIII 1925 r. godz. 20.15

Rozkaz operacyjny na dzień 19. VIII.

Walka obronna w strefie Srebrniki — Szychowo — Lipnica.

Mapa 1 : 100.000.

I. Sytuacja własna.

Wydzielony oddział 15. d. p. po całodziennych ciężkich walkach z przeważającymi siłami n-pla stawia zacięty opór w strefie: kota 112 (pół klm na zachód od Sierakowa) — Srebrniki — Marjanki — Szychowo — Bielskie Budy — kota 94 (Lipnica oraz m. Chełmonie.)

Przybyły 62. p. p. ma przeprowadzić przeciwnatarcie z lasu Drwęckiego w dniu 19. VIII, godz. 7.00.

II. Sytuacja nieprzyjaciela.

W ciągu dnia ujawnia się główny nacisk n-pla po osi Piątkowo — Kowalewo.

III. Zadanie pułku.

Utrzymać za wszelką cenę trzymaną obecnie strefę obronną.

IV. Myśl prze- wodnia dowód- cy pułku.

Zorganizowawszy w wyznaczonych rejonach ośrodki oporu stawić nplowi zacięty opór wykorzystując całą siłę ogniową i właściwości terenu i w razie potrzeby nie wahać się użyć do przeciwnatarcia oddziałów odwodowych.

Długostrwałość obrony bezwzględnie ma być zapewnioną.

V. Wykonanie.

a) 1/61. p. p. (bez jednej kompanii strzeleckiej) plus dwa plutony 1. kompanii c. k. m. B. C. K. M. nr. 3. plus jeden pluton komp. strzeleckiej. B. C. K. M. nr. 3 plus siedm konnych wywiadowców.

Dowódca — mjr. Szyman.

Zadanie. Zorganizować:

1. Ośrodek oporu (Lipnica) w rejonie kota 92. — Chełmonie — Lipnica — kota 98 (pomiędzy Bielsk a Bielskie Budy).

2. Wysunięty na południe punkt oporu w rejonie Franksztyn: — Kaldunek kota 53 z obsadą dwa plutony 1. komp. c. k. m. b. c. k. m. nr. 3.

Utrzymać takowe za wszelką cenę działając jak w mojej myśli przewodniej.

M. p. dowódcy I/61. p. p. — Lipnica.

b) II/61. p. p. plus 2. komp. c. k. m. b. c. k. m. nr. 3. plus jeden pluton kompanii strzeleckiej b. c. k. m. nr. 3. plus siedm konnych wywiadowców.

Dowódca — mjr. Mikołajczak.

Zadanie. Zorganizować:

1. Ośrodek oporu (Marjanki) w rejonie: Szychowo — kota 90 — Marjanki.

2. Wysunięty na północ punkt oporu w rejonie Srebrniki — kota 112 — kota 108 z obsadą 2. komp. c. k. m. b. c. k. m. nr. 3. plus jeden pluton komp. strzeleckiej b. c. k. m. nr. 3.

Utrzymać takowe za wszelką cenę działając jak w mojej myśli przewodniej.

M. p. dowódcy II/61. p. p. — Marjanki

c) Odwód pułku.

Jedna kompanja I/61. p. p. plus dwa plutony 1. komp. c. k. m. b. c. k. m. nr. 3.

Dowódca -- dowódca odnośnej kompanji.

Zadanie: Zorganizować punkt oporu w rejonie Józefat — kota 92. i kota 99.

Być przygotowanym do przeciwnatarcia w kierunkach na Bielsk—Lipnica—Chełmonie.

d) III/61. p. p. — jako odwód piech. dyw. stworzy ośrodek oporu w rejonie

kota 96 i 96 (na północ od Wielkałaka),
oraz kota 88 i 99 na wschód od Rychnowo.

e) Pas działania pułku i linja roz-
graniczenia pomiędzy ośrodkami oporu —
bez zmiany.

f) Pluton pionierów: — jak w rozk.
op. na dzień 18. VIII z tem, że po ukoń-
czeniu robót odejdą do m. Wielkałaka.

g) Pluton konnych wywiadowców.
Przydzielam do dyspozycji dowódców
I. i II. baonu po 7 konnych wywiadowców,
reszta przy mnie w Wielkałaka.

VI. Artylerja. 1/15. p. a. p. zapewni bezpośrednie
wsparcie piechoty.

Plan ognia art. będzie wydany do-
datkowo.

VII. Kawalerja. 1/15. p. s. k. osłania lewe skrzydło
działając w rejonie Orzechówko — Węgo-
rzyn—Mlewo.

VIII. Łączność. Dowódca II/61. p. p. nawiąże łączność
z kawalerją w rejonie Orzechówko -- Wę-
gorzyn.

Dowódca I/61. p. p. z 62 p. p.

Oficer łączności zapewni łączność
telefoniczną z 1/15. p. a. p.

Reszta jak w rozkazie oper. na dzień
18. VIII.

IX. M. p. d-ctw Dowódca 15. d. p. — punkt obser-
wacyjny Gajówka (1 klm na pld. od m.
Kałdunek.

D-ca dyw. piech. }

D-ca 61. p. p. }

D-ca 1/15. p. a. p. }

Wielkałaka

O t r z y m u j ą :

Jak w rozkazie op. na dzień 18. VIII

Dowódca pułku :

(—) Waśkiewicz

ppłk.

Rozkaz operacyjny

Przeciwnatarcie w dniu 19. VIII 1925 r.

Mapa 1 : 100.000.

I. Położenie.

Spychany w ciągu dnia przez 4. d. p. npla, oddział wydzielony 15. d. p. został odrzucony wieczorem dnia 18. VIII na linię oporu wzgórz 112 — 102, — Marjanki — wzg. 96 Bielskie Budy — Szychowo — północny skraj lasu Kałdunek—Franksztyn.

II. Zadanie

62. p. p.

Wychodząc z podstawy wyjściowej północny skraj lasu, natrzeć na npla celem zdobycia wzg. 92 na wschód od m. Chełmonie — wzg. 101 Chełmoniec, a następnie po zdobyciu pierwszego przedmiotu natrzeć na m. Bielsk—Gapa—Borek i wykorzystać powodzenie na Kowalewo.

Oddziały sąsiednie: Na wschód od 62. p. p. natrze 15. bryg. kaw. plus bateria I/11. d. a. k. po osi Skępsk—Ostrowite, z chwilą rozpoczęcia natarcia przez 62. p. p., zagrażając tyłem npla w ogólnym kierunku na Pluskowęsy.

Na zachód od pułku znajduje się 61. p. p. na linii oporu Chełmonie—Lipnica—Bielskie Budy.

III. Myśl przewo- dnia d-cy 62. p. p.

1. Wykonać przeciwnatarcie przez zaskoczenie, kierując swój główny wysiłek natarcia na Chełmoniec—Borek—Napole.

2. Przeciwnatarcie wykonać dwoma baonami w pierwszym rzucie, jeden baon w drugim rzucie za prawem skrzydłem.

3. Wykorzystać powodzenie przez energiczny pościg na Kowalewo.

IV. Wykonanie.

I. i II. baon w pierwszym rzucie wykonują natarcie, a mianowicie:

I. baon ze stanowiska wyjściowego na Chełmoniec i wzg. 101, następnie m. Gapa—Borek.

Oś natarcia: m. Franksztyn—st. kol

Chełmoniec—wzg. 92 na południe od m. Gapa—wzg. 106 na północ od m. Borek.

Przedmioty natarcia: pierwszy skok wykonać na Chełmoniec wzg. 101, drugi skok na m. Gapa—Borek.

II. baon na lewo od I. baonu ze stanowiska wyjściowego na Chełmonie—wzg. 92 na wschód od tej miejscowości—Bielsk.

Oś natarcia: wzg. 92—Bielsk -- Kowalewo.

Przedmioty natarcia: pierwszy skok wykonać na Chełmonie wzg. 92, drugi skok wykonać na m. Bielsk.

Czas wyruszenia: na pierwszy przedmiot dla I. i II. baonu godzina siódma.

Linja rozgraniczenia między baonami pierwszego rzutu drogą wiodącą z Frankosztyn — przez „o“ napisu Chełmonie — st. kol. Kowalewo.

III. baon w drugim rzucie posuwa się za prawem skrzydłem I. baonu jako odwód pułku na 1200 mtr.

Wedle załączonego szkicu.

V. Rozmieszczenie na stanowisku wyjściowym.

VI. Artylerja.

Do bezpośredniego wsparcia przydzielony II/17. p. a. p.

Zadanie:

1. Przed rozpoczęciem natarcia o godzinie siódmej, 10 minutowe przygotowanie artyleryjskie na stanowiska npla na połud. od m. Chełmonie—Chełmoniec.

2. Podczas natarcia ostrzeliwać wzgórze cecha 92 i 101 aż do zdobycia pierwszego przedmiotu, następnie przenieść ogień na drugi przedmiot natarcia.

VII. Saperzy.

1 pluton sap. z I/62. p. p. i

1 pluton sap. z III/62. p. p.

Zadanie: przygotowanie drogi i ułatwienie marszu oddziałom przeciwnatarcia.

VIII. Łączność. Taktyczną łączność z grupą przeciwuderzeniową 15. bryg. kaw. nawiąże III baon wysyłając jeden pluton plus jedna drużyna c. k. m. po linii cecha 89 — droga między jeziorami Gajewskimi.

II. baon wyśle jedną drużynę celem utrzymania łączności z 61. p. p.

Łączność telefoniczną piechoty z artylerją nawiąże pluton łączności.

Od godziny 4,45 min. jeden aparat piechoty śledzi przebieg natarcia 62. p. p. Na żądanie lotnika oznaczać linię piechoty.

XI. Miejsce postoju d-twa. Stanowisko d-cy pułku przy III. baonie. Oś ruchu: m. Franksztyn — cecha 101 — m. Borek.

O t r z y m u j e :

Dowódca pułku

D-ca 15. d. p. jako meldunek

(—) Siwak,

„ piech. dyw.

„

ppułkownik.

61. p. p. i 15. br. kaw. do wiadom.

I., II., III. baon do wykonania

lekarz pułku „ „

oficer żywność. „ „

Dowództwo Art. 15. dywizji piechoty.

L. dz. 376/oper.

M, p., dnia 18. VIII godz. 19.

Plan użycia artylerji.

Przeciwnatarcie w dniu 19. VIII.

Mapa 1 : 100.000.

I. Położenie.

a) własne. }
b) np-la. } patrz szkic nr. 1.

II. Zadanie.

Wesprzeć jutro dnia 19. VIII przeciwnatarcie 62. p. p. z północnego skraju Drwęckiego lasu w ogólnym kierunku na Kowalewo, oraz 61. p. p. w jego strefie obronnej.

III. Myśl przewodnia.

a) Wspierając przeciwnatarcie bezpośrednio — II/17. p. a. p. — do bezpośredniego wsparcia 61. p. p. przydzielam I/15.

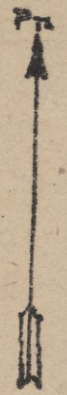

D-two 15. P.a.p.

Załącznik do planu użycia artyl. w dniu 19. VIII.

(Grupa bezpośredniego wsparcia)

Podziątka 1:100,000

Strefa stanowisk

Cele

p. a. p. Ogólne działanie zapewni 1/7.
p. a. c.

b) Wywiad stanowisk w Drwęckim lesie w rej. Leśniczówka — Kałdunek na jeden dyon, został dziś w ciągu popołudnia wykonany na mój rozkaz telef. 11/17. p. a. p. w ciągu dzisiejszego wieczoru, zajmie wyznaczone mu stanowisko.

c) Rano dn. 19. VIII po 10 min. przygotowaniu wykorzystać ogień wszystkich 3-ch dyonów i umożliwić nacierającej piechocie wykonanie danego jej zadania.

IV. Wykonanie. a) Organizacja dowództwa.

Grupa	Podgrupa	Skład	Rejony		Zadanie	Pasy działania		Uwagi
			Pkt. obs.	Stanowiska		Zasadn.	Przypuszcz.	
Bezpośredn. wsparcia. Pptk. Bogustawski M.p. Rychnowo	A.	1/15. p. a. p.	Rejon wsi Elżanowo	Rejon wsi Rychnowo	Wspierać 61. p. p. na jego stanowiskach obronnych. Dnia 19. VIII wspierać przeciwnatarcie 62. p. p.	Napołudniu: Kowalewo włóczn. Napółnocy: granica dyw.	wieś Chelmonie włócznie	
	B.	11/17. p. a. p.	Lizjera Drwęckiego lasu	W lesie w rejonie Kałdunek leśniczówka	Bezpośrednie wsparcie 62. p. p.	Cały odcinek 62. p. p.		
Ogólnego działania Mjr. X. M. p. Wielkałaka.		1/7. p. a. c.	Rejon wsi Wielkałaka		Działa na korzyść odcinku obronnego i przeciwnatarcia. Przeciwbaterja.	Cała strefa dywizji		

b) Przesunięcie dyonów w dniu 18. VIII.

Dyony	Dotychczasowe stanowiska	Nowe stanowiska	Marszruta	Godzina rozpoczęcia przesunięć
1/15. p. a. p. 1/7. p. a. c.	P o z o s t a j e n a m i e j s c u			
Grupa uderzeniowa 11/17. p. a. p.	Rejon wsi Schewen	Rejon wsi Kałdunek - Leśniczówka	Polna droga od wsi Schewen do lasu następnie lasem do leśniczówki.	Wywiad wykonać natychmiast. Baterje przetrzuci nadzieciem nocy.

c) Ogień przeciwprzygotowawczy w dniu 19. VIII.

Dyony	Cele	Godziny strzelania	Zużycie amunicji	Rodzaj pocisków	Kontrola ognia
1/15. p. a. p.	Nr. 12, 13, 11, 10, 9, 8, 5.	W miarę potrzeby przed godz. 6.50	4 strzały na działo i minutę	granat lub szrapnel	z pktu obserw. ewent. lotn.
1/7. p. a. c.	8, 9, 10, 3, 1, 8.	"	2 strzały na działo i minutę	"	"

d) Przygotowanie natarcia w dniu 19. VIII.

Dyony	Cele	Godziny strzelania	Zużycie amunicji	Rodzaj pocisków	Kontrola ognia
11/17 p. a. p.	Nr. nr. 3, 4.	4,35. 4,45	4 strzały na działo i minutę.	Granat	Z pkt obserw.
1/15. p. a. p. 1/7. p. a. c.	nr. nr. 1, 2, nr. nr. 1, 2, 3, 4.	"	2 strzały na działo i minutę	"	"

e) Wykonanie natarcia w dniu 19. VIII.

Dyony	Cele	Godziny strzelania	Zużycie amunicji	Rodzaj pocisków	Kontrola ognia
11/17. p. a. p.	nr. nr. 3, 4, 6, 7,	4,45 do osiągnięcia celu	W miarę rzeczywistej potrzeby nie więcej jak 4 strz. na minutę i działo.	Granat lub szrapnel	Z pkt. obserw.
1/15. p. a. p.	nr. nr. 5, 6.	"	"	"	"
1/7. p. a. c.	nr. nr. 3, 4, 5, 6, 7,	"	2 strzały na działo i minutę	Granat	"
Przeciwbaterja 1/7. p. a. c.		W miarę wykrycia artylerji npla	W miarę potrzeby i w granicach przydzielonej dotacji.	Granat	Z pktu obserw. i płatowca.

V. Amunicja.

Na dzień 19. VIII — 4 dni ognia P. U. D. — dworzec Turzno. Dalsze uzupełnienie amunicji w dniu 19. VIII przez kol. amun. — dyonów 1/15. p. a. p. i 1/7. p. a. c. — bezpośrednio w P. U. D. na dworcu w Turzno. Amunicję 11/17. p. a. p. w miarę potrzeby pobierze we wsi Młyniec z kol. tab. dywizji.

VI. Lotnictwo.

Jeden samolot od godz. 6.40 dnia 19. VIII oddają do dyspozycji d-cy dyonu ogólnego działania, drugi do dyspozycji dcy 15. p. a. p. Lotnisko — Toruń.

VII. Łączność.

Dowódcy poszczególnych grup utrzymają w ciągu dnia 19. VIII ze mną ścisłą łączność telefoniczną i przez gońców. Kod sygnałów świetlnych jak w dniu 18. VIII.

VIII. M. p. d-cy   W ciągu dnia 19. VIII — Gajówka
art. dyw.   1 klm na południe od wsi Kałdunek.

IX. Różne.   Patrz rozkaz d-cy 15. dyw piech. na
dzień 19. VIII cz. II.

Rozdzielnik :

D-ca 15. dyw. piech.	1 egz.	Dow. artyl. 15. dyw. piech.
„ piech. dyw.	1 „	(—) Niemira
„ 15. p. a. p.	1 „	pułkownik.
„ I/7. p. a. c.	1 „	
„ P. U. D.	1 „	

Dowództwo 15. p. a. p. Wlkp.

L. dz. 116/op.

M. p., dnia 18. VIII 1925 r. godz. 20.00.

Plan użycia artylerji.

Przeciwnatarcie w dniu 19. VIII 1925 r.

Mapa : Toruń — Golub — Dobrzyń 1:100.000.

I. Sytuacja   a) własna — patrz szkic nr. 1.
                          b) npla   —   „   „   „ 1.

II. Zadanie.   Wesprzeć jutro, dnia 19. VIII prze-
ciwnatarcie 62. p. p. z północnego skraju
lasu Drwęckiego w ogólnym kierunku
na Kowalewo oraz 61. p. p. w jego strefie
obronnej.

III. Myśl
przewodnia.   II/17. p. a. p. wspiera w przeciwna-
tarcu 62. p. p., I/15. p. a. p. wspiera 61. p. p.
w obecnie zajmowanej strefie i współ-
działa w przeciwnatarciu 62. p. p. Przed
zapadnięciem zmroku dokonać wywiadu
stanowisk i obserwacji w Drwęckim
lesie w rejonie leśniczówka Eichenrode—
Kałdunek i w ciągu dzisiejszego wieczora
niespostrzeżenie przerzucić tam II/17. p. a. p.
Rano dnia 19. VIII po 10-cio minutowem
przygotowaniu umożliwić nacierającej
piechocie wykonanie danego jej zadania.

IV. Wykonanie. a) Organizacja dowództwa.

Grupa	Podgrupa	Skład	Rejony pkt. obs. stanów.	Zadanie	Pasy działania zasadn. przypuszcz.		
Bezpośredniego wsparcia dowódcy ppłk. Bogusławski	A	I/15. p. a. p.	Rejon wsi Elżanowo	Patrz szkic	Dnia 19. VIII współdziałać w przeciwnatarciu 62. p. p. Wspierać 61. p. p. na pozycji obronnej	Patrz szkic	Patrz szkic
	B	II/17. p. a. p.	Lizjera Dręckiego lasu	W lesie w rejonie Kałdunek — Elchenrode	Bezpośrednie wsparcie 62. p. p.	Cały odcinek 62. p. p.	

b) Przesunięcie dyonów w dniu 18. VIII.

Dyony	Dotychczasowe stanowiska	Nowe stanowiska	Marszruta	Godz. rozpoczęcia przesunięć
Grupa obronna	Pozostaje na miejscu			
Grupa uderzeniowa II/17. p. a. p.	Rejon wsi Szewy	Rejon wsi Kałdunek — leśniczówka	Polna droga od wsi Szewy do lasu, następnie lasem do leśniczówki	Wywład wykonać natychmiast. Baterje przerzucić z nadeściem nocy

c) Ogień przeciwprzygotowawczy.

Dyony	Cele	Godziny strzelania	Użycie amunicji	Rodzaj pocisków	Kontrola ognia
I/15. p. a. p.	Nr. 12, 13, 11, 10, 9, 8, 5.	W miarę potrzeby przed godz. 6,50	4 strzały na działo i minutę	Granat lub szrapnel	Z pkt. obserw. ew. lotn.

d) Przygotowanie natarcia w dniu 19. VIII.

Dyony	Cele	Godziny strzelania	Zużycie amunicji	Rodzaj pocisków	Kontrola ognia
11/17. p. a. p.	Nr. 3, 4.	6.50 — 7.00	4 strzały na działo i minutę	Granat	Z punktu obserw. obs. lotnik
1/15. p. a. p.	Nr. 1, 2.	„	„	„	„

e) Wykonanie natarcia w dniu 19. VIII.

Dyony	Cele	Godziny strzelania	Zużycie amunicji	Rodzaj pocisków	Kontrola ognia
11/17. p. a. p.	Nr. 3, 4, 6, 7.	7.00 do osiągnięcia celu	W miarę rzeczywistej potrzeby, nie więcej jak 4, strzały na minutę i działo	Granat lub szrapnel	Z punktu obserw. obs. lotnik
1/15. p. a. p.	Nr. 5. i 6.	„	„	„	„

V. Gotowość ognia.

11/17. p. a: p. godz. 4.00 dnia 19. VIII.

VI. Amunicja.

Na dzień 19. VIII — 4 dni ognia. Dalsze uzupełnienie amunicji: w dniu 19. VIII przez kolumnę amunicyjną dyonu.

Amunicję 11/17. p. a. p. w miarę potrzeby pobierze we wsi Młyniec z kol. taborowej dywizji.

VII. Lotnictwo.

Jeden samolot od godz. 6.40 oddaje do dyspozycji d-cy 11/17. p. a. p.

VIII. Łączność.

Zajęcie każdego z poszczególnych celów w dniu 19. VIII zostanie przez piechotę zaznaczone zieloną rakietą.

IX. M. p.

M. p. dowódcy grupy w dniu 19. VIII — Wielkałaka.

Dowódca 15. p. a. p. Włkp.
(—) Bogusławski, podpułkownik.

Eskadra lotnicza nr. 54.
L. 6/25/II.

M. p., 18. VIII 25 r. godz. 19.

Rozkaz na dzień 19. VIII.

Mapy : 1 : 100.000

1 : 300.000

I. Położenie :

a) własne :

Oddz. wydzielony 15. d. p. spychany w ciągu dnia 18. VIII. odszedł wieczorem na linię Chełmonie—Lipnica—Bielskie Budy—wzg. 86—Marjanki—Srebrniki—wzg. 112, gdzie broni się.

Z głównych sił 15. d. p. przybyły do rozporządzenia d-cy dyw. 62. p. p. i 1/7. p. a. c. oraz 15. br. kaw. z 1/11. d. a. k.

b) nieprzyjacielskie :

Npl naciera na całym froncie oddziału wydzielonego.
Zdaje się, że główny wysiłek kieruje przez Kowalewo.

III. Zadanie 15. dyw. piech.

15. d. p. (bez jednego p. p.) plus 15. br. kaw. ma powstrzymać npla na pozycji zajętej dn. 18. VIII, przeprowadzić przeciwnatarcie z rejonu lasu Drwęckiego po osi Kałdunek—Chełmoniec.

III. Myśl prze- wodnia d-cy d.p.

Trzymając mocno strefę obronną zajęta przez 61. p. p. i baon c. k. m. nr. 3 przeprowadzić dn. 19. VIII przeciwnatarcie pozostającymi do dyspozycji siłami 15. d. p. po osi Kałdunek—Chełmoniec. Osłonić i wesprzeć to natarcie oskrzydlałym działaniem 15. br. kaw. na Skępsk i Ostrowite przez zaskoczenie.

IV. Wykonanie.

1. Grupa obronna — utrzymać za wszelką cenę osiągniętą strefę obronną.
2. Grupa uderzeniowa — wychodząc

z podstawy wyjściowej północny skraj lasu Kaldunek, natrzeć na npla celem zdobycia wzg. 92 (500 mtr na wschód od Chełmonie).

1. skok: m. Chełmoniec—Gajewo.

2 skok: Bielsk—Gapa—Borek.

Wykorzystać powodzenie w kierunku na Kowalewo.

3. 15. br. kaw. plus bat. I/11. d.a.k. zajmie stanowisko wyjściowe w rejonie lesistym na zachód od Golubia i z chwilą rozpoczęcia natarcia przez piechotę natrze po osi Skępsk—Ostrowite, zagrażając z tyłu npla w ogólnym kierunku Płaskowęsy.

4. Zarządzenia wspólne dla całości. Przeciwnatarcie przeprowadzić po 10 minut. przygotowaniu artyl.; godzina rozpoczęcia przeciwnatarcia godz. 7-ma.

V. Zadanie lotnictwa.

Od godz 6-ej aż do ukończenia akcji I samolot piechoty bada przedpole oraz śledzi przednie natarcie 62. p. p. Na żądanie lotnika oznaczać linię piechoty.

Samolot do rozporządzenia art. dyw.

Łączność zapomocą meldunków ciężarkowych i przy pomocy radjo.

W myśl powyższych zarządzeń d-cy 15. d. p. rozpoznanie przeprowadzi samolot nr. 1 o godz. 3 min. 50 wzdłuż osi Kowalewo—Pluskowęsy—Ostrowite. Wynik z obserwacji podać meldunkiem ciężarkowym do miejsca postoju d-cy dyw. Jako rezerwę dla celów rozpoznawczych pozostawiam 3 samoloty gotowych w każdej chwili do odlotu.

Dla współdziałania z artylerją 19. VIII wyznaczam 3 samoloty, z których pierwszy startuje o godz. 6.40 w ten sposób, by o godz. 6.55 mógł przystąpić do prze-

prowadzenia krótkiego wstrzeliwania oraz dozoru ognia artylerji znajdującej się przy grupie uderzeniowej. Równocześnie w tym samym czasie płatowiec nr. 6 przeprowadza wstrzeliwanie oraz kontrolę ognia, dla artylerji znajdującej się w grupie obronnej. Celem szczegółowego omówienia por. N, o godz. 20-tej zamelduje się u d-cy art. dyw.

O godz. 6.40 wystartuje płatowiec nr. 7, dla współdziałania z piechotą i odlot w ten sposób uregulować, by o godz. 7.05, t. j. 5 minut po rozpoczęciu natarcia lotnik mógł obserwować wszelkie fazy rozwoju natarcia grupy uderzeniowej. W okresach 15 minutowych lotnik będzie informował d-cę grupy uderzeniowej o każdorazowym położeniu pierwszej linii oraz d-ców baonów i pułków. Płatowiec nr. 7 starać się będzie o ile możliwości pełnić służbę w powietrzu aż do osiągnięcia przez piechotę wskazanego celu; na wypadek lądowania płatowca nr. 7 przed ukończeniem, drugi płatowiec nr. 8 natychmiast startuje, celem dalszego kontynuowania współdziałania z piechotą.

Celem omówienia szczegółowego planu współdziałania z grupą uderzeniową, por. S o godz. 20-tej zamelduje się u d-cy piechoty grupy uderzeniowej.

VIII. Miejsce po-

staju dowódców.

Kwatera główna: Gronowo wys. post. d-twa Gajówka 1 km na południe od m. Kałdunek.

Art. dyw. Gronowo wys. post. d-twa Gajówka 1 km na południe od m. Kałdunek.

Piech. dyw.: Wielkałaka.

D-ca 15. br. kaw.: Gajówka 1 km na południe od m. Kałdunek.

O t r z y m u j ą :

D-two 15. d. p. — przedkładam.

Obserw. i pil. eskadry.

Dowódca 54. eskadry:

(—) Sidor, kpt.-pilot.

Dowództwo szwadronu nr. 15.

L. dz. ....

M. p., 18. VIII 1925 r. godz. 21.

Rozkaz operacyjny nr 8.

Mapa: 1:100.000.

- I. Sytuacja wł. Oddział wydzielony 15. d. p. stawia zdecydowany opór na linii: punkt 112 (1 klm na zach. od m. Sierakowa) m. Srebrniki, m. Marjanki, m. Szychowo, m. Bielskiebudy, m. Lipnica, m. Chelmonie. 62. p. p. i 15. br. kaw. przeprowadzą dnia 19. VIII o godz. 7-00 przeciwnatarcie z rej. lasu Drwęckiego w kier. ptn. i ptn.-wsch.
- II. Sytuacja npla. W ciągu dnia npl. ujawnił główny nacisk po osi: m. Piątkowo — Kowalewo.
- III. Zadanie Zapewnić osłonę północnego skrzydła oddziału wydzielonego 15. d. p. przez działanie w rejonie Orzechówko, Węgorzyn, Mlewiec.
- IV. Myśl manewru Stworzyć w m. Orzechówko punkt oporu, pozostając z resztą szwadronu w odwodzie. Prowadzić rozpoznanie przedpola.
- V. Wykonanie. Por. Paszota 1-szym plut. i plut. c. k. m. obsadzi m. Orzechówko, stwarzając punkt oporu z dobrym obstrzałem w kierunku wschodnim i północnym. 2-gi pluton przydzieli sekcję r. k. m. do 1-go szw. Pluton alarmowy 2-gi w m. Orzechowo wraz ze szwadronem. Rozpoznanie, patrole ubezpieczające i łącznikowe — patrz załącznik.
- VI. Łączność Z 15. d. p. i 25. d. p. przez patrole łącznikowe.
- Różne. Amunicję, produkty i furaz wachmistrz Zgorzelak pobierze na st. Grodno. Punkt opatrunkowy na st. Rychnowo. Ja znajduję się w m. Orzechówka.

(—) Zieliński,
rtm. i dca szwadr.

Załącznik do rozkazu oper. nr. 8.
T a b l i c a p a t r o l i.

Nr. patr.		1		2		3		4		5	
D-ca		Plut. Walkowiak		Wachm. Michalski		Plut. Płoszyk		Kapt. Rogaczewski		Plut. Ogór	
Siła		1 — 4		1 — 4		1 — 8 1 r. k. m.		1 — 4		1 — 6	
Pocz. służby		19. VIII g. 4.		19. VIII g. 4.		19. VIII g. 4.		19. VIII g. 6.		19. VIII g. 6.	
Kierunek		Pływaczewo— Zazieleń— Pluskowęsy		Ludowice— Czystochleb		Ryńsk		Sierakowo		Węgorzyn— Świętosław— Bocień	
Zadanie		Rozpoznanie danego kierunku		Zbadanie i obserwacja lasu Leśn. Nielubskie		Zabezpieczenie szwadronu od północy		Utrzymanie łączności z północnym skrzydłem piechoty		Utrzymanie łączności z 25. d. p.	
Meldunki		Do szwadronu o spostrzeżonych większych niepl.		=		=		Na rozkaz		=	
Koniec służby		19. VIII g. 20		=		=		Do zmiany		=	
Dokąd wracać		Do szwadronu— Orzechowo— Mleniec.		=		=		Do szwadronu		=	

(—) Zieliński
rtm. i d-ca szwadru.

Dowództwo 15. baonu saperów M. p., dnia 18. VIII. b.r. godz. 19.00
Szef sap. 15. dyw. piech.

Rozkaz operacyjny na dzień 19. VIII.

I. Położenie „Oddział wydzielony“ 15. d. p. od-
własne. szedł wieczorem dnia 18. VIII na linię
m. Chełmoniec—Lipnica—Bielskie Budy—
Marjanki—Srebrniki wzg. 112, gdzie broni
się.

II. Zamiar Zatrzymać npla na pozycji, zajętej
dowódcy. dnia 18. VIII i przeprowadzić przeciw-
natarcie z rejonu lasu Drwęckiego po osi
Kałdunek—Chełmoniec.

III. Zadanie d-cy Kompanja saperów (2 plutony) w gru-
l/15. komp. sap.pie obronnej Chełmoniec—Srebrniki pro-
wadzi nadal prace nad umocnieniami
polowymi. 1 pluton z 62. p. p., który
wykonuje przeciwnatarcie, przygotowuje
drogi i ułatwia marsz oddziałom przeciw-
natarcia.

IV. M. P. Kwatera główna dyw.: Gronowo
D-ca 15. baonu sap.: „
D-ca l/15 komp. sap.: Wielkałąka
D-ca piech. dyw.: „

V. Łączność. Oś łączności dywizji Wielkałąka—
Gronowo—Toruń.

VI. Kolumna Wyjedzie dnia 19. VIII godz. 5-ej
saperska. do Gronowa.

O t r z y m u j ą : D-ca 15. baonu sap.

D-two dyw. — do wiadomości (—) K a u f e r, major

D-ca l/15. komp. sap. — do wyk.

Kolumna saperska — do wyk.

Rozkazy operacyjne
XV bryg. kaw.

Dowództwo 15. brygady kawalerji.
L. dz.

M. p. dnia 18. VIII g. 21.30.

Rozkaz operacyjny nr. 1.

Mapa: 1 : 100.000.

Przeciwnatarcie w dniu 19. VIII 25 roku.

- I. Położenie: Spychany w ciągu dnia przez nieprzyjacielską 4 d. p. oddział wydzielony 15. d. p. został odrzucony dnia 18. VIII 25 roku podwieczór na linję oporu wzgórz 112-102-Marjanki wzg. 96-Bielskie Budy-Lipnica północny skraj lasu Drwęckiego — Franksztyn.
- II. Zadanie 15. d. p. (bez jednego p. p.) plus 15 Bryg. Kaw. rano dnia 19. VIII b. r. przeprowadzi przeciwnatarcie, wychodząc z lasu Drwęckiego po osi Kałdunek—Chętmoniec, w celu zatrzymania nieprzyjaciela.
- III. Zadanie 15. bryg. kaw. 15. Bryg. Kawal. plus baterja 11. d. a. k. zajmie stanowisko wyjściowe w rejonie lesistym, 2 kilometry na zachód od cegielni do Golubia o godzinie 6-ej dnia 19. b. m.* i po rozpoczęciu natarcia przez 15. d. p. o godzinie 7.15 natrze po osi Skomsk—Gajewo, zagrażając tyłom npla.
- IV. Mój zamiar 2 szwadronami lin. plus szwad. c. k. m. wesprzeć natarcie 62. p. p. na prawem skrzydle przez Skomsk (I. skok), Gajewo (II-i skok) resztą brygady wykonać obejście doliną rzeki Trynki na Słuchaj-Gajewo wpaść na tyły npla, ubezpieczając manewr brygady od wschodu do północy.

V. Wykonanie. 1. 2 szwadrony plus szwadron c. k. m. 8 p. s. k. pod d-twem pułkownika Wasilewskiego natrą o godzinie 7.00 dnia 19. b. m. przez Skępsk (I skok) na Gajewo (II skok). W wypadku zajęcia Skępska przez silniejszego npla, 11 d. a. k. wesprze natarcie.

2. Gros brygady: reszta brygady plus 11 d. a. k. pod mojem d-twem o godzinie 7.15 wyruszy z punktu wyjściowego doliną rzeki Trynki na Gajewo Ostrowite i zaгроzi tyłom npla.

3. Jako ubezpieczenie boczne szwadron 8. p. s. k. pójdzie drogą na Golub-Augustowo-Ostrowite. Po dojściu do Golubia zostawić w mieście patrol ubezpieczający; rozkazy szczegółowe dla szwadronu wydam na miejscu.

4. Moje miejsce oś marszu brygady.

5. Taborы bojowe przy oddziałach, ciężkie w Elgiszewie.

6. Szef łączności brygady por. Kłopotowski 18. p. uł. zapewni stałą łączność pomiędzy mną a grupą płk. Wasilewskiego.

Otrzymują :

D-ca 8. p. s. k.

D-ca 15. Brygady Kawalerji

D-ca 18. p. uł.

(-) Stablewski, pułkownik.

D-ca 11. d. a. k.

D-ca 15. d. p.

Dowództwo 15. Bryg. Kaw.

M. p., 18. VIII b. r. godz. 21.30.

Rozkaz operacyjny nr. 1.

Przeciwnatarcie w dniu 19. VIII.

Mapa 1 : 100.000

Część II.

l. M. p. l. rzutu

Bojowych w Elgiszewie.

T. B. 2.

- II. Zaopatrzenie   1) Stacja zaopatrzenia Lubicz od godz.
w żywność   6-ej dnia 19. VIII 25 r.
Służbę pełni P. I. brygady.
2) Sekcje pobiorcze t. z. II. pobiorą żywność z kolumn taborowych nr. 302 i 303 w Ciechocinie, poczem kolumny tabor. odejdą do rejonu Lubicz—Jedwabne—Brzozówka.
3) Sekcje rozdzielcze t. z. I. przejdą w ciągu dnia 19. VIII do rejonu kolonji Józefowo.
4) P. I. Br.—Lubicz zachodni.
- III. Zaopatrzenie   1) Obora bydła i rzeźnia 15. br. kaw.
w mięso.   Lubicz południowy.
2) Wozy mięsne oddziałów brygady pobiorą mięso dnia 19. VIII o godzinie 12-ej w kolonji Józefowo, dokąd je dostarczy tabor mięsny brygady.
- IV. Zaopatrzenie   1) Dotacja amunicji i dla oddz. bry-
w amunicję.   gady i 11. d. a. k. bez zmian.
2) P. U. brygady Lubicz.
3) Kolumny amunicyjne nr. 300 i 301 wydadzą amunicję oddziałom brygady dnia 18. VIII wieczorem w Ciechocinie, poczem kolum. am. przejdą do rejonu Lubicz-Jedwabne-Brzezówka.
- V. Służ.inż.isap.   Bez zmian.
- VI. Służba zdro-   1) Punkt opatrunkowy dla 15. br.
wia   kaw. Łęga.
2) Stacja ewakuacyjna Dobrzejewice.
3) Szpital polowy bryg.Lubicz zachodni.
- VII. Park Mater.   W Toruniu.
i sprzętu łącz.

VIII. Uwagi. 1) W dniu 19. VIII przewidziane jest wybudowanie mostu w rejonie Elgiszewo-Ciechocin.

Otrzymują :

D-ca 15. d. p.

D-ca 18. p. uł.

D-ca 11. d. a. k.

D-ca 8. p. s. k.

D-ca 15. brygady kawalerji

wz.

(—) Stablewski, pułkownik.

Dowództwo 8. pułku
strzelców konnych.
L. dz. 626/25 tj.

M. p., 18. VIII 25 r. godz. 23.00.

Rozkaz operacyjny nr. 1.

Mapa 1 : 100 000

Przeciwnatarcie w dniu 18. VIII 25 r.

I. Położenie. Spychany w ciągu dnia przez nieprzyjacielską 4. d. p. oddział wydzielony 15. d. p. został odrzucony dnia 18. VIII 25 r. pod wieczór na linię oporu wzgórza 112—102—Marjanki wzg. 96 —Bielskie Budy—Lipnica—północny skraj lasu Drwęckiego—Franksztyn.

II. Zadanie. 15. d. p. (bez 1. p. p.) i 15. brygadą kaw. rano dnia 19. VIII b. r. przeprowadzić przeciwnatarcie, wychodząc z lasu Drwęckiego po osi Kałdunek—Chełmoniec w celu zatrzymania npla.

15. brygada kawalerji i 1 bataljon 11. d. a. k. zajmie stanowisko wyjściowe w rejonie lesistym dwa klm na zachód od Ogi do Golubia o godzinie 6-tej dnia 19. b. m. i po rozpoczęciu natarcia przez 15. d. p.; o godzinie 7.15 natrze po osi Skępsk—Gajewo, zagrażając tyłom npla.

III. Zamiar d-cy 2 szwadronami linjowymi i szwadro-
15. bryg. kaw. nem c. k. m. wesprzeć natarcie 62. p. p.
na prawem skrzydle przez Skępsk (I skok)
Gajewo (II skok), resztą brygady wykonać
obejście doliną rzeki Trynki na Słuchaj—
Gajewo wpaść na tyły npl., ubezpieczając
manewr brygady od wschodu i północy.

IV. Zadanie
8. p. s. k.

1. 2 szwadrony i szw. c. k. m. pod mojem
dowództwem natrą o godz 7,15 dnia 19. b. m.
przez Skępsk (I skok) na Gajewo (II skok).
W wypadku zajęcia Skępska przez silniej-
szego npl., 11. d. a. k. wesprze natarcie.

2. 1 szwadron gros sił brygady wy-
ruszy pod dowództwem dowódcy brygady
o godz. 7,15 z punktu wyjściowego doliną
rzeki Trynki na Gajewo—Ostrowite.

3. 1 szwadron jako ubezpieczenie
boczne brygady pójdzie drogą Gołub—Au-
gustowo—Ostrowite. Po dojściu do Gołubia
zostawić w rezerwie patrol ubezpieczający.

V. Myślmanewru.

Energicznie wesprzeć natarcie 62. p. p.,
nacierając po osi L. Skępsk—Gajewo, ubez-
pieczyć prawe skrzydło tegoż pułku i ułat-
wić w ten sposób reszcie 15. bryg. kaw.
zagrożenie tyłom npl.

VI. Wykonanie
natarcia.

A. Dowódca pułkownik Walicki, skł a d
1 i 2 szwadr. i szwadron c. k. m. odwó d
2 szwadr. za pr. skrzydłem wsparcie
art. 11. d. a. k.

Zadanie: opanowanie wzgórza na
płn. od L. Skępska (I skok) i Gajewo II skok.

Podstawa wyjścia: północna
lizjera lasu pod nadpisem L. Skępsk.

Oś natarcia L. Skępsk—Gajewo.

1 przedmiot: wzgórze na płn. od
L. Skępsk.

Wykorzystanie: zajęcie Gajewa.

Godzina rozpoczęcia: godz. 7,15
dnia 19. VIII. Koniowody w lesie na płd.
od L. Skępsk.

B. 3. i 4. szwadron otrzymają szczególne rozkazy od dowódcy 15. bryg. kaw. na miejscu. ;

VII. Mojemiejsce. Przy rozpoczęciu akcji, przy 2 szwad. Następnie w zależności od warunków. Przy mnie bojowe patrole po 3 strzelców od 1. i 2. szwad.

VIII. Łączność. Łączność taktyczna z 62. p. p. zabezpieczy dowódca 1. szwad., prawe skrzydła natarcia zabezpieczy d-ca 2. szwad.

Łączność techniczna z rozkazu d-cy brygady porucznik Kłopotowski z 18. pułku ułanów zapewni stałą łączność z dowódcą brygady.

D-ca 8. p. strz. konn. :

(—) Walicki,
podpułkownik.

18. pułk ułanów pom.
L. op. X+L.

M. p., dnia 18. VIII 1925 r. godz. 22, 30.

Rozkaz operacyjny X + L.

Mapa 1 : 100.000.

Przeciwnatarcie w dniu 19. VIII 1925 r.

I. Położenie. Spychany w ciągu dnia przez nieprzyjacielską 4. d. p. oddział wydzielony 15. d. p., został odrzucony dnia 18. VIII 25 r. podwieczór na linię oporu wzgórz 112 — 102 — Marjanki — wzg. 96 — Bielskie Budy — Lipnica — ptn. skraj lasu Drwęckiego — Franksztyn.

II. 15. p. d. 15. d. p. (bez jednego p. p.) plus 15. bryg. kaw. rano dnia 19. VIII br., przeprowadzi przeciwnatarcie, wychodząc z lasu Drwęckiego po osi Kałdunek—Chełmoniec, w celu zatrzymania nieprzyjaciela.

III. Zadanie 15. bryg. kaw. plus bateria 11. d. a. k.
15. bryg. kaw. zajmie stanowisko wyjściowe w rejonie lesistym, 2 kilometry na zachód od cegielni do Gołubia o godzinie 6-tej dnia 19. b. m. i po rozpoczęciu natarcia przez 15. d. p. o godz. 7, 15, natarcie po osi Skomsk—Gajewo, zagrażając tyłom n-pla.

IV. Zamiar d-cy 2 szwadronami lin. plus szwadron c.
15. bryg. kaw. k. m. wesprzeć natarcie 62. p. p. na prawym skrzydle, przez Skomsk (I skok) Gajewo (II-gi skok) resztą brygady wykonać obejście doliną Trynki na Słuchaj-Gajewo wpaść na tyły npla ubezpieczając manewr brygady od wschodu i północy.

V. Wykonanie. 1. Pułk w kolumnie marszowej stoi o godz. 7-ej na drodze Kałdunek — „Cg.“ do Gołubia czołem przy wyjściu z lasu w porządku 1., 2., 3., 4. k. m.
2. Moje miejsce — czoło pułku.
3. Tabor bojowy za szwadronem k. m.
„ ciężki od godz. 7-mej w Elgiszewie.
4. Szef łączności bryg. por. Kłopotowski 18. p. uł. zapewni stałą łączność pomiędzy mną a grupą pułkownika Wasilewskiego.

Otrzymują :

D-two 15. bryg. kawal.
1., 2., 3., 4. szwadron k. m.
d-ca taborów bojowych
„ „ ciężkich.

D-ca 18. pułku ułanów pom.:
Dembiński, ppułkownik.

